

P
D
D

POLSKIE DOKUMENTY DYPLOMATYCZNE

KOMITET REDAKCYJNY

Przewodniczący
Marcin Zaborowski

Wiceprzewodniczący i redaktor naczelny
Włodzimierz Borodziej

Członkowie zwyczajni

Jerzy W. Borejsza, Sławomir Dębski, Bogdan Grzełoński, Magdalena Hulas,
Marek Kornat, Maciej Koźmiński, Andrzej Kunert, Zbigniew Landau,
Paweł Machcewicz, Andrzej Paczkowski, Wojciech Rojek,
Adam Daniel Rotfeld, Krzysztof Ruchniewicz, Ryszard Stemplowski,
Jerzy Tomaszewski, Piotr Wandycz, Stanisław Żerko

Członkowie ex officio

zastępca dyrektora Biura Archiwum i Zarządzania Informacją MSZ
– Małgorzata Mroczkowska
Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych – Władysław Stępiak
dyrektor Archiwum Akt Nowych – Tadeusz Krawczak

POLSKIE
DOKUMENTY
DYPLOMATYCZNE

1934

REDAKTOR
Stanisław Żerko

WSPÓŁPRACA
Piotr Długolecki

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
WARSZAWA 2014

Wydawca dziękuje Archiwum Akt Nowych za pomoc udzieloną przy powstawaniu publikacji

© POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH 2014

www.pism.pl

OPRACOWANIE REDAKCYJNE

Marta Przyłuska-Brzostek

INDEKS OSOBOWY

Maria Konopka-Wichrowska

Marta Przyłuska-Brzostek

INDEKS RZECZOWY

Izabela Mrzygłód

REDAKCJA TECHNICZNA

PROJEKT OKŁADKI

Dorota Dołęgowska

ISBN: 978-83-64895-11-1

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH

UL. WARECKA 1A, 00-950 WARSZAWA

Druk: RYKO, ul. Piłsudskiego 17, 05-480 Karczew

SPIS TREŚCI

WSTĘP	VII
LISTA DOKUMENTÓW	XVII
DOKUMENTY	1
WYKAZ SKRÓTÓW	819
INDEKS RZECZOWY	821
INDEKS OSOBOWY	829

WSTĘP

POLSKA POLITYKA ZAGRANICZNA W 1934 R.

Rok 1934 r. przyniósł znaczące wzmocnienie międzynarodowej pozycji Polski. Było to bezpośrednio związane z podpisaniem z Niemcami deklaracji o niestosowaniu przemocy (26 stycznia). Porozumienie to stanowiło zaskoczenie dla międzynarodowej opinii publicznej, ponieważ likwidowało trwające od kilkunastu lat i oceniane na ogół jako strukturalne napięcie w relacjach między Warszawą a Berlinem. W zamierzeniu polskiego rządu deklaracja miała stanowić logiczne uzupełnienie polsko-radzieckiego paktu o nieagresji, podpisanego w 1932 r., oraz wyrażać ideę polityki równowagi wobec wielkich sąsiadów – Niemiec i ZSRR. W 1934 r. stan relacji polsko-niemieckich poprawiał się, jednak co do stosunków polsko-radzieckich miał miejsce proces odwrotny. Początkowo wydawać się mogło, że także ze wschodnim sąsiadem udaje się zachować dobrą atmosferę. Symbolem tego była trzydniowa wizyta Józefa Becka w Moskwie, najważniejsza spośród politycznych podróży polskiego ministra spraw zagranicznych w 1934 r. Efektem moskiewskich rozmów było przedłużenie 5 maja paktu o nieagresji do końca 1945 r. Następne miesiące upłynęły głównie pod znakiem negocjacji koncepcji tzw. paktu wschodniego, wysuniętej przez Francję i Związek Radziecki. Rokowania te i stanowisko zajęte przez Polskę, starającą się ograniczać wpływ ZSRR na bieg spraw europejskich, było jedną z przyczyn pogarszania się stosunków między Warszawą a Moskwą.

Jednocześnie dochodziło do komplikacji w relacjach Rzeczypospolitej z sojuzniczą Francją. Znaczącemu pogorszeniu uległy także stosunki na linii Polska–Czechosłowacja. Na tym tle wyróżniała się coraz lepsza atmosfera w stosunkach polsko-niemieckich, do czego przyczyniało się również zbliżone stanowisko obu państw w kwestii projektu paktu wschodniego. Dużą aktywność wykazywała Polska na forum Ligi Narodów. Rzeczpospolita wchodziła w skład Rady tej instytucji¹, a na kolejnych sesjach minister Beck był jedną z najbardziej aktywnych i rozpoznawalnych postaci. Negatywnie przyjęto jednak w Genewie deklarację szefa polskiej dyplomacji z 13 września w sprawie zawieszenia wykonywania postanowień tzw. małego traktatu wersalskiego. Znacząca poprawa nastąpiła z kolei w stosunkach Polski z Wolnym Miastem Gdańskiem, co wiązało się generalnie z wejściem relacji z Berlinem w stadium odprężenia. Z tradycyjnym zainteresowaniem obserwowano w Warszawie politykę państw bałtyckich, ale sytuację komplikowały brak stosunków dyplomatycznych i konflikt z Litwą. Polską aktywność na Bałkanach ograniczały spory między państwami tego regionu (zwłaszcza antagonizm węgiersko-rumuński i węgiersko-jugosłowiański) kolidujące z tradycyjnie przyjaznymi relacjami Warszawy z Budapesztem i Bukaresztem. Większe znaczenie miały rosnące nieporozumienia między Rzeczpospolitą a sojuzniczą Rumunią: w MSZ oraz w bukareszteńskim poselstwie zaniepokojenie budził kierunek polityki rumuńskiej uosabiany przez ministra Nicolae Titulescu.

STRUKTURA MSZ. PŁACÓWKI ZAGRANICZNE

Na czele resortu stał Józef Beck, piastujący urząd ministra spraw zagranicznych od 2 listopada 1932 r. Strategię polityczną w zakresie stosunków zewnętrznych państwa wytyczał jednak Józef Piłsudski, którego autorytetu nikt w obozie rządzącym nie kwestionował. Osobiste stosunki między marszałkiem a ministrem układały się bardzo dobrze, Piłsudski miał do Becka całkowite zaufanie, a ten ostatni wykazywał wobec niego lojalność. W 1934 r., wobec nasilającej się choroby marszałka, Beck odgrywał coraz większą rolę.

Zastępcą ministra był podsekretarz stanu Jan Szembek, mianowany na to stanowisko trzy dni po nominacji Becka, doświadczony i sumienny zawodowy dyplomata jeszcze ze szkoły austriackiej. Stanowisko dyrektora Gabinetu

¹ W latach 1926–1938 Polska była tzw. członkiem półstałym.

Ministra Spraw Zagranicznych² zajmował Roman Dębicki. W skład Gabinetu Ministra (symbol: G.M.) wchodziły referaty: polityczny (G.M.P.) szyfrów, archiwalny, funduszu specjalnego, prawny, ogólny, orderowy oraz Protokół Dyplomatyczny.

Naczelnikiem Wydziału Osobowego (W.O.) był Wiktor Tomir Drymmer (jednocześnie dyrektor Departamentu Konsularnego), wydział ten został następnie przekształcony w Biuro Personalne z Drymmerem jako p.o. dyrektora.

Największą rolę w strukturze resortu odgrywał Departament Polityczno-Ekonomiczny (D.P.)³, stanowisko dyrektora departamentu nie było obsadzone. Ze względu na vacat większe znaczenie odgrywali naczelnicy wydziałów, z których trzej (P.I, II i III) piastowali od 1 lutego stanowiska wicedyrektorów departamentu⁴. Na czele Wydziału Organizacji Międzynarodowych (P.I) stał Tadeusz Gwiazdoski (jego zastępcą był Michał Łubieński). W skład wydziału wchodziły referaty: Ligi Narodów, spraw mniejszościowych, gdański, a także wyżnań oraz spraw komunikacyjnych i granicznych. Osobną komórkę organizacyjną stanowiło utworzone jeszcze w 1932 r. biuro o nazwie Delegacja na Konferencję Rozbrojenia, na którego czele stał radca Tytus Komarnicki.

Kolejnym ważnym wydziałem w D.P. był Wydział Zachodni (P.II), z naczelnikiem Józefem Potockim (zastępca: Tadeusz Kunicki). Wydział ten składał się z czterech referatów: centralno-europejskiego, anglo-saskiego, zachodniego i południowego.

Naczelnikiem Wydziału Wschodniego (P.III) był Tadeusz Schätzel. W skład wydziału wchodziły referaty: sowiecki, Środkowej Europy, bałtycki, Dalekiego Wschodu oraz Bliskiego Wschodu.

Osobliwością w strukturze MSZ był brak wydziału o symbolu P.IV, co było skutkiem poprzednich reorganizacji. W ten sposób kolejny wydział, Traktatowy, nosił kryptonim P.V. Funkcję naczelnika sprawował Julian Makowski. Wydział składał się z trzech referatów: umów dwustronnych, umów zbiorowych oraz tłumaczeń.

Ostatnim z wydziałów tego departamentu był Wydział Prasowy (P.VI), z naczelnikiem Wacławem Przesmyckim. W skład wydziału wchodziły dwa referaty, polityczny oraz propagandy.

² Struktura MSZ na podstawie: *Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej według stanu na 1 kwietnia 1934*, Klub Urzędników Polskiej Służby Zagranicznej, Warszawa 1934.

³ Zwykle używano skróconej formy: Departament Polityczny.

⁴ „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych” nr 3 z 15 marca 1934.

Osobną komórką była sekcja o nazwie Radca Ekonomiczny (R.E.) Funkcję tę pełnił Antoni Roman mając do dyspozycji siedmioosobowe biuro. Roman 1 lipca został posłem w Sztokholmie, a jego dotychczasowe stanowisko objął Sylwester Gruszka.

Jak już wspomniano, W.T. Drymmer, oprócz funkcji naczelnika Wydziału Osobowego, zajmował również stanowisko dyrektora Departamentu Konsularnego (D.K.). Departament ten składał się z trzech wydziałów: Polityki Emigracyjnej (E.I) z naczelnikiem Apoloniuszem Zarychtą, Polaków Zagranicą (E.II) z Witoldem Langrodem oraz Opieki Prawnej (E.III) z Włodzimierzem Adamkiewiczem⁵.

Dyrektorem Departamentu Administracji (D.A.) był Stanisław Schimitzek. Departament ten z natury rzeczy nie odgrywał roli w prowadzeniu polityki zagranicznej. Składał się z wydziałów Budżetowego oraz Gospodarczego.

W 1934 r. do rangi ambasad podniesione zostały dwa poselstwa: w Moskwie i Berlinie. Na czele placówki w Moskwie stał Juliusz Łukasiewicz (mianowany ambasadorem 12 kwietnia), a w Berlinie – Józef Lipski (ambasador od 29 października). Ambasady istniały również w Paryżu (Alfred Chłapowski), Londynie (Konstanty Skirmunt do 1 sierpnia, jego następcą został Edward Raczyński, mianowany 25 października, obowiązki objął 1 listopada), Rzymie (Alfred Wysocki), przy Stolicy Apostolskiej (Władysław Skrzyński), Waszyngtonie (Stanisław Patek) oraz Ankarze (Jerzy Potocki). Delegatem przy Lidze Narodów był Edward Raczyński, którego jesienią zastąpił Tytus Komarnicki (od 22 listopada). Na czele najważniejszych z punktu widzenia interesów Rzeczypospolitej poselstw stali: w Wiedniu – Jan Gawroński (jako chargé d'affaires, zaś jako poseł od 25 października), w Brukseli – Tadeusz Jackowski, Pradze – Wacław Grzybowski, Hadze – Wacław Babiński, Tokio – Michał Mościcki, Belgradzie – Władysław Schwarzburg-Günther, Rydze – Zygmunt Beczkowski, Bukareszcie – Mirosław Arciszewski, Sztokholmie – Konstanty Rozwadowski (od 1 lipca Antoni Roman), Budapeszcie – Stanisław Łepkowski. Komisarzem generalnym w Wolnym Mieście Gdańsku był Kazimierz Papée.

⁵ Ewolucję struktury organizacyjnej tego departamentu szczegółowo omówił W. Skóra, *Służba konsularna Drugiej Rzeczypospolitej. Organizacja, kadry i działalność*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2006, s. 23 i n.

PODSTAWA WYBORU I ZASADY EDYCJI

W trakcie II wojny światowej polskie akta dyplomatyczne uległy rozproszonieniu, a część została zniszczona (palenie niektórych dokumentów pracownicy MSZ rozpoczęli już pod koniec sierpnia 1939 r.)⁶. Obecnie dokumenty te są przechowywane w kilku miejscach. Zdecydowana większość materiałów archiwalnych wytworzonych przez resort spraw zagranicznych znajduje się w Archiwum Akt Nowych (AAN) w Warszawie. Część dokumentów powstałych w 1934 r. mieści się w Instytucie Polskim i Muzeum im. Gen. Sikorskiego (IPMS) w Londynie, a także w Instytucie Józefa Piłsudskiego w Ameryce (IIPA). Osobno należy wskazać na zasoby Instytutu Hoovera przy Uniwersytecie Stanforda w Stanach Zjednoczonych, przy czym większa część tych materiałów jest dostępna w formie mikrofilmów w AAN oraz – co dla użytkownika ważniejsze – na stronie internetowej polskich archiwów państwowych⁷. Nie można wykluczyć, że niektóre dokumenty polskiego MSZ znajdują się jeszcze w innych miejscach (pewna ich liczba w archiwach rosyjskich).

Dokumenty publikowane w tym tomie pochodzą głównie z AAN (z uwzględnieniem znajdujących się tam mikrofilmów akt z Instytutu Hoovera). Nie mogło się obejść bez kwerendy w zbiorach londyńskiego Instytutu Sikorskiego. Przeprowadzono również poszukiwania (dokonał ich Piotr Długolecki) w zbiorach Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce oraz w Polskim Instytucie Naukowym w Ameryce. W tomie umieszczono także nieliczne dokumenty z Centralnego Archiwum Wojskowego i Archiwum Państwowego w Gdańsku (część akt Komisariatu Generalnego RP w Wolnym Mieście).

Zdecydowaną większość znajdujących się w tomie materiałów stanowią inedita, jednak pewna część dokumentów została opublikowana wcześniej, także w językach obcych. Informacje o ewentualnej edycji wcześniejszej umieszczano pod tekstem dokumentu, zapis bibliograficzny podając w wersji skróconej. Zastosowano następujące skróty:

⁶ Więcej na ten temat: S. Żerko (red.), *Polskie Dokumenty Dyplomatyczne 1939 styczeń–sierpień*, PISM, Warszawa 2005, s. XI i n. Do podanej tam literatury należy dodać biografię kierownika referatu archiwalnego MSZ: A. Prokopiak-Lewandowska, *Władysław Pobóg-Malinowski (1899–1962). Życie i dzieła*, Instytut Józefa Piłsudskiego (...), Warszawa–Bełchatów 2012 (o losach archiwum MSZ w sierpniu i wrześniu 1939 r.: tamże, s. 161 i n.) oraz te same autorki: *Ewakuacja archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych we wrześniu 1939 r.*, „Archeion”, T. CX, Warszawa 2007–2008.

⁷ W tomie podano sygnatury mikrofilmu, a nie sygnatury figurujące na stronie internetowej.

– DDPPZ – T. Jędruszczak, M. Nowak-Kiełbikowa (red.), *Dokumenty z dziejów polskiej polityki zagranicznej 1918–1939*, t. 2: 1933–1939, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1996;

– *Diariusz* – Kazimierz Świtalski, *Diariusz 1919–1935*, Czytelnik, Warszawa 1992;

– *Diplomat in Berlin* – Waclaw Jędrzejewicz (red.), *Diplomat in Berlin 1933–1939. Papers and Memoirs of Józef Lipski – Ambassador of Poland*, Columbia University Press, New York – London 1968;

– DMPR – E. Basiński i in. (red.), *Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich*, t. 6: 1933–1938, Książka i Wiedza, Warszawa 1967;

– *Dokument z 1934 r.* – J. Tomaszewski, *Dokument z 1934 r. o zasadach polskiej polityki w Europie Środkowej i na Bałkanach*, „Przegląd Historyczny” 1985, nr 4, s. 797–818;

– DTJS – T. Komarnicki (oprac.), *Diariusz i teki Jana Szembeka (1935–1945)*, t. I, Polski Ośrodek Naukowy w Londynie, Londyn 1964;

– *Hołodomor* – J. J. Bruski (wybór i oprac.), *Hołodomor 1932–1933. Wielki Głód na Ukrainie w dokumentach polskiej dyplomacji i wywiadu*, PISM, Warszawa 2008;

– *Pakt Piłsudski–Hitler* – K. Lapter, *Pakt Piłsudski–Hitler. Polsko-niemiecka deklaracja o niestosowaniu przemocy z 26 stycznia 1934 roku*, Książka i Wiedza, Warszawa 1962;

– *Pakt wschodni* – J. Jurkiewicz, *Pakt wschodni. Z historii stosunków międzynarodowych w latach 1934–1935*, Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, Warszawa 1963;

– PBK – tzw. Polska Biała Księga w wersjach językowych: francuskiej (*Les relations polono-allemandes et polono-soviétiques au cours de la période 1933–1939. Recueil de documents officiels*, Flammarion, Paris 1940), angielskiej (*Official Documents Concerning Polish-German and Polish-Soviet Relations 1933–1939. The Polish White Book*, Roy – Publishers, New York [1940]) i niemieckiej (*Die polnisch-deutschen und die polnisch-sowjetrussischen Beziehungen im Zeitraum von 1933 bis 1939. Dokumente und Urkunden zum Kriegsausbruch*, Basel 1940), o wspólnej numeracji dokumentów;

– *Referaty: Niemcy* – H. Chałupczak, E. Kołodziej (opr.), *Zjazdy i konferencje konsulów polskich w Niemczech. Referaty 1928–1938*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2001;

– *Referaty: ZSRR* – E. Kołodziej, M. Mazur, T. Radzik (opr.), *Zjazdy konsułów polskich w ZSRR. Protokoły i referaty 1927–1934*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2011;

– *W sprawie oceny* – M. Kornat, *W sprawie oceny strategicznego położenia Polski w 1934 roku. (Nieznana notatka Józefa Becka i Jana Szembeka z 7 maja 1934 r.)*, „Niepodległość”, t. 53/54: 2003/2004, s. 257–263.

Przyjęto zasadę publikowania wyłącznie na podstawie oryginałów. Zgodnie z zasadami serii, tom nie zawiera przedruków za wcześniejszymi edycjami.

Z konieczności, podyktowanej ograniczeniami objętościowymi, skoncentrowano się na problematyce politycznej, zagadnienia ekonomiczne, wojskowe czy kulturalne znalazły się na kartach niniejszego tomu jedynie incydentalnie. O kształcie tomu decydowały też w pewnym stopniu ograniczenia wynikające z luk w zachowanym materiale. Z tego powodu niektóre kierunki polskiej polityki zagranicznej nie mogły zostać należycie udokumentowane.

Dokumenty zostały ułożone w porządku chronologicznym. Nie zawsze jednak udało się ustalić dokładną datę ich wytworzenia. Notatki z rozmów, pozbawione dokładnej daty spisania, publikowane są z datą przybliżoną umieszczoną w nawiasie – z reguły po dniu, w którym rozmowa miała miejsce. Niekiedy możliwe było ustalenie (a i to z zastrzeżeniami) jedynie miesiąca, w którym dokument powstał. W przypadku dokumentu nr 348 jedynie przypuszczamy, że został on wytworzony w 1934 r., niewykluczone, iż nastąpiło to później.

W tzw. główce publikowanego dokumentu podano dzienną (lub przybliżoną) datę sporządzenia, rodzaj dokumentu, oraz autora i adresata, aczkolwiek nie zawsze było możliwe ich jednoznaczne ustalenie. W przypadku szyfrogramów wysyłanych z placówek zagranicznych z podawania adresata rezygnowano, ponieważ zawsze była nim centrala. Rezygnowano również z podawania w główkach nazwisk, za ważniejsze uznano zaznaczenie funkcji, wyjątki od tej zasady są nieliczne. Informacje o miejscu przechowywania dokumentu (skrót nazwy archiwum i zespołu oraz numer archiwalnej sygnatury) znajdują się w metryczce pod tekstem. Tam również umieszczono informacje o ewentualnej wcześniejszej publikacji dokumentu.

Starano się publikować dokumenty w całości. Wyjątków od tej reguły jest zaledwie kilka. Wszystkie skróty zaznaczono nawiasem kwadratowym, informując, jakie treści zostały pominięte (nie dotyczy to materiałów z wewnątrzministerialnego biuletynu „Przegląd Informacyjny Polska a Zagranica”). Nie przedrukowywano nagłówek w papierze listowym, drukowanych elementów formularza telegramów szyfrowych, pieczęci kancelaryjnych, formuł typu „za zgodność” i towarzyszących im podpisów z datami, informacji o liczbie

sporządzonych egzemplarzy. Pomijano też rozdzielnik, a informacje, dokąd (poza różnymi biurami w centrali MSZ) przesłane zostały kopie, zamieszczono w przypisach. Zrezygnowano z informowania o kopiach publikowanego dokumentu, które znaleziono w innych archiwach lub zespołach. Podano jednak adnotacje dotyczące klauzuli tajności.

Większość przypisów zawiera objaśnienia kwestii poruszanych w tekście, ich liczba musiała jednak zostać ograniczona. Tak jak w innych tomach serii przyjęto zasadę, że objaśnienia podaje się tylko raz, w wyjątkowych sytuacjach stosowano odesłania do przypisów zamieszczonych wcześniej. Zgodnie z zasadami PDD zrezygnowano z przywoływania literatury przedmiotu i innych edycji źródłowych. Podane w przypisach datyienne, gdy nie podano roku, dotyczą 1934 r. Przypisy oryginalne, występujące w niektórych dokumentach, umieszczono między przypisami odredakcyjnymi i oznaczano kolejno x, xx itd. Z przypisów mających charakter biogramów zrezygnowano, informacje o funkcjach pełnionych w 1934 r. przez postaci wzmiankowane w dokumentach zawarte zostały w indeksie osobowym.

Wprowadzono także oznaczenia literowe, informujące o cechach formalnych dokumentu (podkreślenia odręczne, przekreślenia, fragmenty nieczytelne lub niezrozumiałe, nieczytelne podpisy itp.). Odręczne dopiski lub komentarze wyróżniono ponadto kursywą. Pomijano natomiast dopiski z okresów późniejszych, na przykład dokonywane w związku z przeredagowaniem tekstu na różne potrzeby, w tym – edytorskie.

W tomie zastosowano następujące literowe oznaczenia tekstu:

a... ^a	tak w tekście;
b... ^b	komentarz odręczny;
c... ^c	odręczna poprawka w tekście lub dopisek;
d... ^d	podkreślenie odręczne;
e... ^e	zakreślona na marginesie;
f... ^f	podpis odręczny;
g... ^g	podpis nieczytelny;
h... ^h	przekreślone;
i... ⁱ	tekst nieczytelny;
j... ^j	znak zapytania.

KOREKTA JĘZYKOWA

Do niezbędnego minimum ograniczono ingerencje korektorskie w oryginalny tekst dokumentów. Pozostawiono właściwą dla 1934 r. ortografię, włącznie z obocznościami, szczególnie w odniesieniu do pisowni łącznej i rozdzielnej oraz pisowni i/j w takich wyrazach jak Anglja/Anglia. Mimo prób ujednoczenia, utrzymywały się wówczas jeszcze różnice regionalne, które zostały zniesione dopiero w wyniku postanowień Komitetu Ortograficznego Polskiej Akademii Nauk obradującego w latach 1935–1936. W publikowanych materiałach uzupełniano polskie znaki diakrytyczne, bez zaznaczania poprawiano oczywiste błędy literowe, ortograficzne, interpunkcyjne. Nieliczne dopiski odredakcyjne i uzupełnienia dokumentów oznaczano nawiasami kwadratowymi.

Wielkie i małe litery zachowano w formie takiej, w jakiej występowały w oryginałach. Nie korygowano również usterek związanych z odmianą nazwisk, pozostawiano występujące w dokumentach nieprawidłowe wersje ich zapisu, zwłaszcza spolonizowane formy nazwisk rosyjskich, czeskich czy litewskich. Prawidłową pisownię zawiera indeks osobowy, odnotowano w nim także niektóre wersje spolonizowane, z odesłaniem do wersji poprawnej.

PODZIĘKOWANIA

Za udzieloną pomoc należą się podziękowania pracownikom archiwów, w których przeprowadzono kwerendy: Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Instytutu Polskiego i Muzeum im. Gen. Sikorskiego w Londynie oraz Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce. Osobne słowa podziękowania kieruję wobec recenzentów, prof. Małgorzaty Gmurczyk-Wrońskiej i dra Krzysztofa Kani, a także uważnie czytającego i opiniującego kolejne wersje maszynopisu redaktora naczelnego serii – prof. Włodzimierza Borodzieja. O przyjęcie wyrazów wdzięczności proszę również prof. prof. Stanisława Sierpowskiego, Marka Kornata, Sławomira M. Nowinowskiego, Jakuba Polita, Jacka Tebinkę i Jana J. Bruskiego.

Stanisław Żerko

LISTA DOKUMENTÓW

nr	data	tytuł–treść	strona
1	2 stycznia, raport chargé d'affaires a.i. poselstwa w Moskwie	Wystąpienia Mołotowa i Litwinowa: pewność siebie, krytyka Niemiec i Japonii, przekonanie o pozytywnej roli Ligi Narodów, podkreślenie wspólnych interesów Polski i ZSRR.	3
2	2 stycznia, niepodpisana notatka	Rozmowa ministra spraw zagranicznych z ambasadorem Stanów Zjednoczonych: zdziwienie ambasadora przeciągającymi się rozmowami polsko-niemieckimi w sprawie normalizacji stosunków gospodarczych. Propozycja złożenia oświadczenia rządu RP w sprawie długów wojennych.	7
3	3 stycznia, raport posła w Berlinie	Wydane konsulatom polecenie rejestrowania szkód obywateli polskich, pokrzywdzonych wskutek ekscesów po dojściu NSDAP do władzy.	8
4	4 stycznia, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do poselstwa w Moskwie	Instrukcja do rozmowy z Litwinowem: komplikacje sprawy „deklaracji bałtyckiej”, oczekiwanie współdziałania ZSRR i Polski w kwestiach rozbrojeniowych.	10

LISTA DOKUMENTÓW

5	4 stycznia, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do poselstwa w Berlinie
Usunięcie sprzeczności w polityce Polski i ZSRR wobec państw bałtyckich, w tej sprawie „nie pominęlibyśmy jednak Niemiec”.	12
6	4 stycznia, list posła w Berlinie do dyrektora Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych
Uwagi w sprawie komunikatu niemieckiej agencji prasowej o możliwej polsko-radzieckiej współpracy politycznej, skierowanej przeciwko Niemcom.	13
7	6 stycznia, raport kierownika konsulatu generalnego w Charkowie
Znaczne pogorszenie sytuacji ludności polskiej, trudna osobista sytuacja konsula. Kontrast z wysiłkami Warszawy i Moskwy na rzecz poprawy stosunków bilateralnych.	14
8	7 stycznia, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do poselstwa w Sztokholmie
Polskie wątpliwości co do celowości zawierania układów multilateralnych, dotyczące również regionu bałtyckiego; „żadne próby organizowania spraw bałtyckich nie mogą być dokonywane z pominięciem Szwecji”.	16
9	7 stycznia, raport chargé d'affaires a.i. poselstwa w Moskwie
Litwinow: Finlandia odpowiedzialna za fiasko rozmów w sprawie „deklaracji bałtyckiej”, mimo to ZSRR gotów do sfinalizowania tej kwestii.	17
10	8 stycznia, raport ambasadora w Rzymie
Wizyta ministra spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii w Rzymie bez istotnych wyników.	20
11	9 stycznia, raport komisarza generalnego w Gdańsku (z załącznikami)
Rozmowa z prezydentem Senatu, przyjęcie z uznaniem deklaracji Rauschninga o woli przezwyciężenia trudności w rokowaniach ze stroną polską.	21
12	9 stycznia, list radcy ambasady w Paryżu do dyrektora Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych
Rozmowa z zastępcą dyrektora politycznego MSZ Francji o rozmowach francusko-niemieckich i różnicy zdań między Paryżem a Warszawą w kwestii zbrojeń i rozbrojenia.	25

LISTA DOKUMENTÓW

13	10 stycznia, notatka posła w Berlinie
Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych – Beck: akceptacja przez Piłsudskiego polskiego kontrprojektu polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy z zastrzeżeniem trwałości wcześniej zawartych umów.	27
14	11 stycznia, raport posła w Berlinie
Sprawa „deklaracji bałtyckiej”; rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Niemiec o prawdopodobieństwie ekspansji ZSRR w stronę w republik bałtyckich, Neurath: „utrzymanie niepodległości tych państw [...] w interesie Niemiec”; Lipski: w rozmowach politykami niemieckimi „sprawa bolszewizmu i Rosji była stale [...] poruszana”.	28
15	13 stycznia, notatka posła w Berlinie
Zalecenie Becka, by w rozmowach z dyrektorem Departamentu Prawnego MSZ Niemiec „nie wykazywać pośpiechu i odwoływać się w razie rozbieżności zdań do rządu”.	31
16	15 stycznia, notatka posła w Berlinie
Szembek w rozmowie telefonicznej „daje do zrozumienia, że Panu Marszałkowi zależy na spiesznym podpisaniu paktu”.	32
17	16 stycznia, raport posła w Berlinie
Szczegóły rozmowy z dyrektorem Departamentu Prawnego MSZ Niemiec w sprawie treści polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy.	33
18	16 stycznia, list posła w Berlinie do podsekretarza stanu
Rozmowa z dyrektorem Departamentu Prawnego MSZ Niemiec – Lipski: sprawy deklaracji „nie da się w pośpiechu załatwić”, przeciąganie negocjacji przez stronę niemiecką, kwestia arbitrażu największym problemem.	37
19	16 stycznia, raport posła w Moskwie
Rozmowa z Litwinowem: deklaracja w sprawie państw bałtyckich, kwestie rozbrojeniowe, polsko-niemieckie rokowania w sprawie układu o nieagresji, stan stosunków radziecko-niemieckich, sytuacja w Rumunii po zabójstwie premiera.	39
20	17 stycznia, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych (z Genewy)
„Z ustnych relacyj Lipskiego wynika, że sfery hitlerowskie dążą konsekwentnie do pomyślnego zakończenia naszych rokowań”.	42

LISTA DOKUMENTÓW

21	17 stycznia, list posła w Pradze „Negocjacje z min. Beneszem nie są rzeczą prostą”.	43
22	19 stycznia, notatka posła w Berlinie Rozmowa z Piłsudskim nad szczegółami zapisu deklaracji polsko-niemieckiej. Ważne szybkie zakończenie negocjacji.	45
23	19 stycznia, raport kierownika konsulatu generalnego w Charkowie Radzieckie obawy: interwencja na Ukrainie, polityka Niemiec i Japonii i ich współdziałanie skierowane przeciw ZSRR, ewentualne porozumienie polsko-niemieckie.	46
24	21 stycznia, notatka posła w Berlinie Dodatkowe informacje o ostatniej rozmowie z dyrektorem Departamentu Prawnego MSZ Niemiec w sprawie tekstu deklaracji o niestosowaniu przemocy.	48
25	23 stycznia, notatka posła w Berlinie Kolejna dyskusja z dyrektorem Departamentu Prawnego MSZ Niemiec nad szczegółami tekstu deklaracji, aprobaty ustaleń przez przebywającego w Berlinie Becka.	51
26	23 stycznia, telegram szyfrowy posła w Berlinie Uzgodnienie tekstu deklaracji o niestosowaniu przemocy oraz ustalenie dalszej procedury.	52
27	24 stycznia, raport komisarza generalnego w Gdańsku Prezydent Rauschnig: Senat Wolnego Miasta „gotów jest w każdej chwili rozpocząć w Warszawie rokowania w sprawie organizacji służby celnej i obrotu gospodarczego”.	53
28	25 stycznia, raport posła w Berlinie Rozmowa z kanclerzem Niemiec. Hitler: polsko-niemiecka deklaracja „powinna dać odpowiednie odprężenie w stosunkach polsko-niemieckich”, podkreślenie „ważnej misji Polski na wschodzie”, ZSRR „może stać się groźnym dla Europy”, Polska „ostatnim bastionem cywilizacji na wschodzie”.	54
29	25 stycznia, raport posła w Berlinie Rozmowa z Göringiem: „byłoby pożądanem spotkanie Pana Ministra z Hitlerem”.	56
30	26 stycznia, polsko-niemiecka deklaracja Zobowiązanie do regulowania wszelkich kwestii spornych na drodze pokojowej.	57

LISTA DOKUMENTÓW

- 31 26 stycznia, okólnik ministra spraw zagranicznych 59
Polsko-niemiecka deklaracja o niestosowaniu przemocy „podkreśla wyraźnie nienaruszalność dawniejszych zobowiązań” i „odnosi się wyłącznie do spraw obchodzących bezpośrednio oba państwa”. Francja i Rumunia jako państwa sojusznicze „były preliminarnie poinformowane”, podobnie ZSRR.
- 32 26 stycznia, telegram szyfrowy ambasadora w Paryżu 60
Rozmowa z premierem i ministrem spraw zagranicznych Francji. Paul-Boncour „przyjął do wiadomości” informacje o podpisaniu deklaracji polsko-niemieckiej. Możliwość rychłego upadku francuskiego rządu.
- 33 29 stycznia, raport posła w Pradze 61
Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Czechosłowacji o polsko-niemieckiej umowie. Beneš: czy to „désintéressement w sprawie Austrii oraz zobowiązania nie zawierania żadnej umowy wojskowej z Czechosłowacją”. Grzybowski: „nasza dotychczasowa polityka nie ulega żadnej zasadniczej zmianie”. Beneš według posła: „w stanie [...] zgaszenia, przytłoczenia i dezorientacji”.
- 34 29 stycznia, notatka korespondenta „Gazety Polskiej” w Kownie 64
Rozmowa z posłem Litwy w Berlinie. Šaulys: deklaracja angażowania się na rzecz normalizacji stosunków polsko-litewskich tylko z własnej inicjatywy, bez „żadnego mandatu z Kowna”.
- 35 29 stycznia, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do poselstw w Tallinnie i Rydze 65
Informacja o wyjaśnieniach, udzielonych posłom tych państw w Warszawie, na temat deklaracji polsko-niemieckiej.
- 36 [po 29 stycznia], niepodpisana notatka 66
Rozmowa ministra spraw zagranicznych z ambasadorem USA. Cudahy: podpisanie deklaracji polsko-niemieckiej sensacją w USA. Wyjaśnienia Becka.
- 37 30 stycznia, raport posła w Moskwie 67
Streszczenie fragmentów przemówienia Stalina na XVII Zjeździe WKP(b). Łukasiewicz: Stalin zainteresowany poprawą stosunków z Polską i Francją, ale brak zaufania wobec Polski.

LISTA DOKUMENTÓW

- 38 30 stycznia, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do poselstwa w Moskwie 72
W rozmowie z posłem ZSRR Beck zdziwiony wypowiedzią Stalina na temat Polski. Oczekiwanie na oficjalne zaproszenie w związku z planowaną wizytą w Moskwie.
- 39 30 stycznia, raport chargé d'affaires poselstwa w Wiedniu 73
Reakcje w Austrii na podpisanie deklaracji polsko-niemieckiej. Przygnębienie kanclerza Dollfussa z tego powodu.
- 40 30 stycznia, raport konsula generalnego w Królewcu dla posła w Berlinie 75
Dezorientacja opinii publicznej w Prusach Wschodnich po podpisaniu deklaracji polsko-niemieckiej.
- 41 31 stycznia, raport ambasadora w Londynie 77
Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii. Simon: gratulacje z powodu podpisania deklaracji polsko-niemieckiej. Problem rozbrojenia. Sprawa Austrii.
- 42 1 lutego, telegram szyfrowy posła w Moskwie 80
Rozmowa z Litwinowem: poświęcone Polsce fragmenty mowy Stalina; wizyta Becka w Moskwie aktualna i „potrzebna dla wyjaśnienia sytuacji”. Łukasiewicz: presja ZSRR na rzecz zaakceptowania przez Polskę „deklaracji bałtyckiej”.
- 43 2 lutego, raport ambasadora w Paryżu 82
Reakcje francuskiej prasy na podpisanie deklaracji polsko-niemieckiej.
- 44 3 lutego, raport posła w Berlinie 86
Göring ponownie o sprawie oficjalnej wizyty Becka w Niemczech. Lipski: poprawa stosunków Göringa z Hitlerem.
- 45 3 lutego, telegram szyfrowy posła w Moskwie 87
Litwinow rozczarowany brakiem zgody Polski na podpisanie „deklaracji bałtyckiej”. Szczegóły przygotowywanej wizyty Becka w Moskwie.
- 46 3 lutego, telegram szyfrowy posła w Moskwie 89
Ciąg dalszy relacji o rozmowie z Litwinowem. Łukasiewicz: głębokie zaniepokojenie Litwinowa kierunkiem polskiej polityki zagranicznej.

LISTA DOKUMENTÓW

47	3 lutego, raport posła w Moskwie
Łukasiewicz po rozmowie z Litwinowem: ostatnie pounięcia strony radzieckiej „czymś zupełnie niespodziewanym”; Litwinow: do czasu wizyty Becka „chłodna rezerwa”.	91
48	3 lutego, raport posła w Pradze
Czesosłowackie echa deklaracji polsko-niemieckiej: opinie w większości negatywne.	98
49	3 lutego, notatka
Rozmowa z radcą poselstwa Czechosłowacji: „rozgoryczenie” z powodu stanu stosunków dwustronnych. Smutny: systematyczna kampania antyczeska w polskiej prasie.	99
50	4 lutego, raport posła w Moskwie
Stosunki polsko-radzieckie od podpisania paktu o nieagresji do ostatniej mowy Stalina.	101
51	5 lutego, list posła w Berlinie do ministra spraw zagranicznych
Reakcje w Niemczech na podpisanie deklaracji o niestosowaniu przemocy.	113
52	6 lutego, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do poselstwa w Moskwie
Instrukcja do rozmowy z Litwinowem w związku ze zbliżającą się wizytą Becka w Moskwie.	117
53	6 lutego, list dyrektora Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych do posła w Berlinie
Sugerowane interpretacje wizyty Becka w Moskwie wobec niemieckich rozmówców. Wizyta Becka w Berlinie nieaktualna, niewykuczona w późniejszym terminie.	118
54	6 lutego, list posła w Moskwie
Rozmowa z Litwinowem, uwagi o polityce Litwy. Możliwość konfliktu ZSRR z Japonią.	120
55	8 lutego, list posła w Berlinie do dyrektora Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych
W rozmowach z Hitlerem, Hindenburgiem i Neurathem satysfakcja w związku z podpisaniem deklaracji o niestosowaniu przemocy.	121
56	8 lutego, pismo naczelnika Wydziału Wschodniego do posła w Moskwie
Przygotowania wizyty ministra Becka.	123

LISTA DOKUMENTÓW

57	8 lutego, raport ambasadora w Londynie Brytyjskie echa polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy.	126
58	9 lutego, telegram szyfrowy posła w Moskwie „Zwróciłem uwagę Stomoniakowowi na niewłaściwości w prasie sowieckiej [...] Zapewnił mnie [...] iż nie jest to wynik polityki [...] tylko niedokładności”; Łukasiewicz: propozycja zamieszczenia w „Kurierze Porannym” korespondencji z Helsinek na ten temat.	129
59	10 lutego, raport ambasadora przy Stolicy Apostolskiej Audjencia u papieża: Pius XI „osobiście wierzy w wolę Hitlera utrzymania pokoju”.	130
60	10 lutego, raport komisarza generalnego w Wolnym Mieście Gdańsku Echa polsko-niemieckiej deklaracji; „koła gdańskie” świadome, że rola Wolnego Miasta jako „bastionu wypadowego przeciwko Polsce zostanie umniejszona”.	132
61	10 lutego, raport chargé d'affaires poselstwa w Tallinnie Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Estonii: echa deklaracji polsko-niemieckiej.	134
62	11 lutego, raport posła w Moskwie Polityka zagraniczna ZSRR: „pomimo ogromnego wzmocnienia się armji czerwonej i poważnego postępu w rozwoju własnego przemysłu, sytuacja wewnętrzna ZSRR skłania [...] rząd sowiecki do przeprowadzania polityki [...] pokojowej”.	135
63	12 lutego, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do ambasadora w Londynie W sprawie Międzynarodowej Konferencji Rozbrojenowej: ze strony Polski brak zamiaru „przedwcześnie angażować się w wypowiedanie naszej aspiracji co do dalszych prac”.	141
64	12 lutego, notatka korespondenta „Gazety Polskiej” w Kownie Prywatne rozmowy z wysokim urzędnikiem MSZ Litwy.	142
65	13 lutego, raport posła w Kopenhadze Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Danii: protest w związku z artykułem krytykującym dorobek naukowy prezydenta Mościckiego.	146

LISTA DOKUMENTÓW

66	13 lutego, pismo radcy ekonomicznego MSZ Opinia o „słabej obsadzie handlowej placówek skandynawskich”.	147
67	14 lutego, raport chargé d'affaires poselstwa w Wiedniu Sytuacja wewnętrzna Austrii: walki w stolicy i rozwiązanie partii socjalistycznej.	148
68	14 lutego, list ambasadora w Ankarze do ministra spraw zagranicznych Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Turcji. Potoczki: zaangażowanie Tevfika Rustu na rzecz polityki zbieżnej z linią ZSRR.	151
69	14 lutego, list kierownika konsulatu generalnego w Charkowie do Oddziału II Sztabu Głównego Nastroje na Ukrainie, inwigilacja konsulatu przez GPU.	154
70	16 lutego, list posła w Berlinie do ministra spraw zagranicznych Niemieckie echa podróży Becka do Moskwy, relacja z rozmowy z ambasadorem ZSRR.	155
71	19 lutego, Przegląd Informacyjny Polska a Zagranica (fragment) „Sytuacja wewnętrzna w Wolnem Mieście”: zwalczanie przez miejscową NSDAP wpływów środowisk „niemieckonarodowych”.	157
72	20 lutego, raport posła w Moskwie Rozmowa z ludowym komisarzem spraw zagranicznych ZSRR: przegląd aktualnych zagadnień. Zadowolenie Litwinowa ze spotkania z Beckiem, podstawową różnicą ocena polityki Niemiec.	158
73	21 lutego, raport posła w Madrycie Sytuacja wewnętrzna Hiszpanii.	164
74	21 lutego, list posła w Moskwie do naczelnika Wydziału Wschodniego Uwagi w sprawie przedłużenia polsko-radzieckiego paktu o nieagresji.	166
75	22 lutego, raport kierownika konsulatu generalnego w Charkowie Rozmowa na temat metod tamtejszego GPU stosowanych wobec osób kontaktujących się z konsulem.	168
76	24 lutego, referat konsula generalnego w Berlinie „Prześladowanie Żydów w Niemczech i rola Placówek polskich w obronie Żydów – obywateli polskich”.	169

LISTA DOKUMENTÓW

77	26 lutego, list posła w Sztokholmie do ministra spraw zagranicznych [?] Rozmowy z ministrem spraw zagranicznych Szwecji, m.in. o „deklaracji bałtyckiej”.	181
78	26 lutego, Przegląd Informacyjny Polska a Zagranica (fragment) „Polityczna ocena Paktu Bałkańskiego”.	182
79	27 lutego, raport chargé d'affaires poselstwa w Wiedniu
Rozmowa z kanclerzem Austrii m.in. o deklaracji polsko-niemieckiej, w tym o pogłoskach na temat polskiej akceptacji Anschlussu.	184
80	27 lutego, raport chargé d'affaires poselstwa w Wiedniu
Analiza stosunków austriacko-niemieckich: „nie pozostało rządowi austriackiemu nic innego jak odczekać dalszych posunięć przeciwnika”.	185
81	27 lutego, raport posła w Moskwie
Rozmowa z posłem ZSRR w Warszawie nalegającym na przyspieszenie odpowiedzi polskiego MSZ na propozycję Litwinowa przedłużenia polsko-radzieckiego paktu o nieagresji.	187
82	27 lutego, pismo zastępcy naczelnika Wydziału Wschodniego
Antyradzieckie publikacje w polskiej prasie – artykuł w IKC „rzeczywiście wykracza poza normy zarówno krytyki rzeczowej, jak i dobrego smaku”.	188
83	[po 1 marca], pismo podsekretarza stanu do ambasadora w Paryżu
Informacje w sprawie odprężenia „w zakresie prasy i propagandy” w stosunkach polsko-niemieckich, prośba „o oddziaływanie na prasę i opinię francuską”.	190
84	2 marca, raport posła w Rydze
Rozmowa Eugeniusza Romera z rektorem uniwersytetu w Kownie. Możliwości Litwy: orientacja proniemiecka albo porozumienie z Polską.	197
85	3 marca, raport konsula generalnego w Morawskiej Ostrawie dla posła w Pradze
W związku z planowanymi antypolskimi manifestacjami na Śląsku Cieszyńskim propozycja zorganizowanie kontrwiecu. Prośba o instrukcje w sprawie podtrzymywania nastrojów agresywnych.	199

LISTA DOKUMENTÓW

86	7 marca, notatka marszałka Sejmu	Narada u marszałka Piłsudskiego o polskiej polityce zagranicznej: „przez pakt nieagresji nastąpiły ogromne przeobrażenia w stosunkach międzynarodowych, a Komendant wywalczył dla Polski sytuację, której nigdy nie miała”.	200
87	7 marca, raport posła w Moskwie	Uwagi o XVII zjeździe WKP(b): samokrytyczne wystąpienia działaczy pozostających wcześniej w opozycji wobec Stalina.	203
88	7 marca, raport posła w Moskwie	Przegląd wystąpień i artykułów prasowych w związku z 15-leciem Międzynarodówki Komunistycznej; w ZSRR „zjawisko, które można by nazwać swego rodzaju recydywą nastrojów kominternowskich”.	207
89	7 marca, raport posła w Pradze	Polityka zagraniczna („daleko idący brak realizmu”) i sytuacja wewnętrzna Czechosłowacji w 1933 r.	214
90	[po 7 marca], raport ambasadora w Paryżu	Audjencja u prezydenta Francji. Lebrun: „polityka polska w stosunku do Niemiec wywołuje we Francji pewien niepokój”; nadzieje związane z planowaną wizytą Barthou w Warszawie.	222
91	9 marca, raport ambasadora w Paryżu	Rozmowa z ministrem stanu o stosunkach polsko-francuskich – Tardieu „nieco zaniepokojony”. Zdaniem Chłapowskiego uprzednio „nie wykazał [...] należytego zrozumienia dla sprawy współpracy polsko-francuskiej”.	223
92	11 marca, telegram szyfrowy posła w Moskwie	Łukasiewicz za odroczeniem rokowań o przedłużenie paktu polsko-radzieckiego, przy zachowaniu „zasadniczej zgody” na samo przedłużenie.	224
93	12 marca, raport ambasadora w Londynie	Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii o kwestiach rozbrojeniowych.	225
94	12 marca, list posła w Bukareszcie do naczelnika Wydziału Wschodniego	Sytuacja w Rumunii i stan stosunków polsko-rumuńskich.	227

LISTA DOKUMENTÓW

95	12 marca, list posła w Ankarze do naczelnika Wydziału Wschodniego Uwagi o polityce zagranicznej Turcji.	232
96	12 marca, raport ambasadora przy Stolicy Apostolskiej Sprawa potępienia Legionu Młodych w liście pasterskim Episkopatu.	236
97	12 marca, Przegląd Informacyjny Polska a Zagranica (fragment) „Ekscesy antypolskie na Litwie” – represje wobec pol- skich nauczycieli oraz wystąpienia młodzieży litewskiej wobec Polaków.	237
98	16 marca, raport posła w Berlinie Rozmowa z ambasadorem Japonii. Lipski: kategoryczne dementi pogłosek o ekspansji Polski w kierunku Ukrainy w zamian za ustępstwa na rzecz Niemiec na Pomorzu.	239
99	16 marca, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Paryżu Rozmowa z ambasadorem Wielkiej Brytanii o stosun- kach Polski z Niemcami i Francją. Mühlstein: dla „zacie- śnienia stosunków sojusznicznych z Polską” przez Francję konieczne zmiana polityki wobec Niemiec i wykazanie niezależności.	240
100	17 marca, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Paryżu Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Francji w związku z wizytą Barthou w Warszawie.	242
101	20 marca, raport konsula w Trieście Relacja z wizyty w San Marino.	244
102	21 marca, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Paryżu Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Francji. Bar- thou: przekonanie o pogwałceniu przez Niemcy ustaleń traktatu wersalskiego, ubolewanie w związku ze złym sta- nem stosunków polsko-czechosłowackich.	245
103	21 marca, raport konsula generalnego w Morawskiej Ostrawie dla posła w Pradze Konferencja z ministrem: Beck „zaaprobował dotychczas- sowy sposób postępowania”; przekonanie o konieczności nawiązania stosunków między miejscowymi organizacja- mi polskimi a Słowakami.	248
104	22 marca, raport ambasadora w Rzymie Relacja z przyjęcia na cześć szefów rządów Austrii i Wę- gier oraz prowadzonych przy tej okazji rozmowach.	249

LISTA DOKUMENTÓW

105	22 marca, raport konsula w Essen do poselstwa w Berlinie W Niemczech „wiszą stale jeszcze tablice, które graficznie przedstawiają zagrożenie Niemiec ze strony sąsiadów pod względem militarnym”.	252
106	23 marca, notatka delegata przy Lidze Narodów (z załącznikiem) Narada u ministra spraw zagranicznych. Beck: „obecny stan słabości Ligi leży w naszym interesie”; zamiar wniesienia na porządek dzienny Zgromadzenia kwestii rozciągnięcia zobowiązań mniejszościowych na wszystkie państwa członkowskie Ligi Narodów.	252
107	24 marca, protokół Polsko-gdańskie rokowania w sprawach gospodarczych.	257
108	[po 26 marca], notatka zastępcy komisarza generalnego w Gdańsku Rozmowa z radcą stanu gdańskiego Senatu. Według Bütnera Gdańsk „zaskoczony tak zdecydowanym i kategorycznym oświadczeniem delegacji polskiej oznaczającym zerwanie rokowań”.	262
109	27 marca, notatka zastępcy komisarza generalnego w Gdańsku Wizyta pożegnalna u prezydenta Senatu. Nadzieja Rauschninga na wznowienie rokowań.	264
110	27 marca, raport ambasadora w Londynie „Zwrot w propagandzie niemieckiej” na terenie Wielkiej Brytanii.	266
111	[po 27 marca], notatka korespondenta „Gazety Polskiej” w Kownie Rozmowy z politykami litewskimi, reakcje na wywiad Becka.	267
112	28 marca, list posła w Moskwie do ministra spraw zagranicznych Uwagi o stanie i perspektywach stosunków polsko-radzieckich.	271
113	28 marca, raport radcy finansowego ambasady w Waszyngtonie Dług polski wobec Stanów Zjednoczonych – „byłoby pożądaniem, aby Rząd Polski zdecydował się na skutecznienie częściowej zapłaty”.	274
114	31 marca, list posła w Berlinie do ministra spraw zagranicznych Rozmowa z Goebbelsem: sprawa jego wizyty w Polsce – prośba o instrukcje.	281

LISTA DOKUMENTÓW

115	[marzec], pismo naczelnika Wydziału Prasowego do konsulatu w Winnipeg Konieczność wstrzymania propagandowej akcji antyniemieckiej.	282
116	4 kwietnia, raport komisarza generalnego w Gdańsku Zapewnienia Rauschninga o dążeniu do porozumienia z Polską. Omówienie „ogólnego stanu rokowań”.	284
117	6 kwietnia, raport posła w Pradze Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Czechosłowacji, przedstawienie odpowiedzi Polski na propozycję arbitrażu.	286
118	6 kwietnia, raport ambasadora przy Stolicy Apostolskiej Informacja z poufnego źródła: w Stolicy Apostolskiej uznano „za słuszną i uzasadnioną pretensję diecezji katowickiej do części dóbr diecezji wrocławskiej”.	288
119	7 kwietnia, raport ambasadora przy Stolicy Apostolskiej Szczegóły pobytu kardynała Hlonda w Rzymie.	291
120	9 kwietnia, Przegląd Informacyjny Polska a Zagranica (fragment) „Sprawa wstąpienia Z.S.R.R. do Ligi Narodów”.	294
121	11 kwietnia, raport delegata przy Lidze Narodów Zastępca dyrektora politycznego MSZ Francji: konsekwencją podniesionej przez Polskę sprawy „generalizacji traktatów mniejszościowych” – generalizacja „rewizji traktatów”.	295
122	12 kwietnia, list delegata przy Lidze Narodów do dyrektora Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych (z załącznikiem) Uwagi w związku z planowanym wypowiedzeniem traktatu mniejszościowego.	297
123	[po 12 kwietnia], notatka podsekretarza stanu Narada u Piłsudskiego. Pytanie Marszałka: które mocarstwo „jest niebezpieczniejsze dla Polski i prędzej niebezpiecznym stać się może”.	302
124	14 kwietnia, pismo posła w Berlinie Stosunek prasy niemieckiej do zagadnień polskich: poprawne zachowanie czołowych dzienników i prasy stołecznej, prasa lokalna „niejednokrotnie stosuje dawne metody”.	304

LISTA DOKUMENTÓW

125	[po 14 kwietnia], wyciąg z pisma delegata przy Lidze Narodów Minister Titulescu o „wybitnie przyjaznym dla Polski usposobieniu Benesa [...] przygnębionego z powodu konfliktu z Polską”.	305
126	16 kwietnia, raport konsula generalnego w Królewcu dla posła w Berlinie Poważna zmiana „w nastawieniu społeczeństwa tutejszego do Polski, a przez to i do osoby polskiego Konsula Generalnego”.	306
127	17 kwietnia, list ambasadora w Moskwie do ministra spraw zagranicznych [?]
Rozmowa z ambasadorem Niemiec; polski wywiad wojskowy w ZSRR.	308
128	21 kwietnia, niepodpisana notatka
Propozycje postępowania zmierzającego do wypowiedzenia przez Polskę traktatu mniejszościowego.	311
129	21 kwietnia, pismo zastępcy naczelnika Wydziału Wschodniego do ambasady w Moskwie
Prośba o „zbadanie warunków, na jakich władze ZSRR gotowe byłyby zwolnić ks. Blechmana z więzienia i ewentualnie pozwolić mu na wyjazd do Polski”.	314
130	23 kwietnia, raport posła w Pradze
Ubolewanie Beneša z powodu trwałości stanowiska rządu polskiego w sprawie traktowania mniejszości.	315
131	21 kwietnia, list ambasadora w Moskwie
Łukasiewicz: nadzieje Litwinowa na przedłużenie polsko-radzieckiego paktu o nieagresji. Szczegóły kolejnej fazy negocjacji.	317
132	26 kwietnia, raport ambasadora w Rzymie
Rozmowa z ambasadorem Włoch w Warszawie: Bastianini „pod doskonałym wrażeniem rozwoju politycznych stosunków polsko-włoskich”.	320
133	26 kwietnia, pismo naczelnika Wydziału Wschodniego do ambasady przy Stolicy Apostolskiej
Dzięki staraniom ambasady w Moskwie zwolnienie biskupa Maleckiego z więzienia i zgoda na jego wyjazd do Polski.	322

LISTA DOKUMENTÓW

134	27 kwietnia, notatka podsekretarza stanu Rozmowa Piłsudskiego z ministrem spraw zagranicznych Francji: przegląd sytuacji międzynarodowej.	323
135	28 kwietnia, okólnik ministra spraw zagranicznych Informacja o rozmowach Barthou w Warszawie: „żadnych posunięć polityki polskiej nie należy wiązać [...] z wizytą Barthou”.	326
136	28 kwietnia, raport posła w Pradze Wizyta ministra spraw zagranicznych Francji.	327
137	30 kwietnia, Przegląd Informacyjny Polska a Zagranica (fragment) „Sytuacja wewnętrzno-polityczna w Gdańsku”. Zaostrzenie kursu wobec katolickich kół centrowych, sprawa polsko-gdańskich rokowań gospodarczych.	329
138	[kwiecień], niepodpisana notatka Wizyta ministra Barthou w Polsce.	331
139	2 maja, raport posła w Budapeszcie Rozmowa z posłem Litwy w Berlinie: „dr Szaulis [...] okazywał jednak wyraźnie chęć zbliżenia, nawet wymiany myśli na tematy polityczne”.	334
140	5 maja, raport ambasadora w Paryżu Po powrocie z Warszawy Barthou bardzo pozytywnie nastawiony wobec Polski, jego relacja z rozmów z Piłsudskim i Beckiem.	335
141	6 maja, raport ambasadora w Ankarze Trudności związane ze sprzedażą polskiej broni do Turcji.	340
142	7 maja, notatka ministra spraw zagranicznych i podsekretarza stanu Ocena strategicznego położenia Polski: „Rosja Sowiecka może być uważana za tego sąsiada, który pierwszy może być niebezpieczny”.	341
143	7 maja, list posła w Berlinie Rozmowa z kierownikiem Wydziału Wschodniego MSZ Niemiec, uwagi Meyera m.in. o koncepcji bloku bałtyckiego.	343
144	7 maja, list dyrektora Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych do ambasadora w Rzymie Propozycja ambasadora Bastianiniego „trwałego ułożenia stosunków polsko-włoskich”.	344

LISTA DOKUMENTÓW

145	7 maja, raport ambasadora w Ankarze Relacja z rozmowy z posłem Turcji w Warszawie, m.in. o różnicy w nastawieniu obu państw wobec ZSRR.	346
146	9 maja, raport posła w Pradze Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Czechosłowacji. Sprawa planowanego przez Beneša memorandum dotyczącego sytuacji mniejszości czeskiej na Wołyniu.	347
147	12 maja, raport ambasadora w Paryżu Rozmowa z sekretarzem generalnym MSZ Francji „w sprawie polityki bałtyckiej”.	349
148	15 maja, raport ambasadora w Moskwie Rozmowa z Litwinowem, wstępne ustalenia na temat wymiany wizyt delegacji wojskowych obu państw.	351
149	16 maja, raport posła w Helsinkach Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Finlandii o zbliżeniu między Francją a ZSRR.	352
150	19 maja, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do ambasadora w Waszyngtonie Sprawa długów Polski zaciągniętych w Stanach Zjednoczonych.	353
151	20 maja, raport ambasadora w Waszyngtonie Relacja z wręczenia listów uwierzytelniających w Hawanie.	354
152	22 maja, list ambasadora w Moskwie Echa sytuacji na Łotwie, rozmowa z ambasadorem Dawtjanem.	357
153	22 maja, raport posła w Szanghaju Informacje m.in. o działalności dyrektora Rajchmana.	358
154	22 maja, raport kierownika konsulatu generalnego w Charkowie Uwagi o polskiej akcji informacyjno-propagandowej na Ukrainie.	367
155	23 maja, list posła w Berlinie Planowana wizyta Goebbelsa w Warszawie.	369
156	24 maja, list ambasadora w Waszyngtonie do ministra spraw zagranicznych Sprawa polskiego zadłużenia wobec Stanów Zjednoczonych.	371

LISTA DOKUMENTÓW

157	[po 24 maja], niepodpisana notatka
Rozmowy Becka z ministrem spraw zagranicznych Estonii: przegląd sytuacji międzynarodowej ze szczególnym uwzględnieniem położenia państw bałtyckich.	372
158	26 maja, raport ambasadora w Paryżu
Rozmowa z sekretarzem generalnym MSZ Francji: informacje Légera o politycznych rozmowach francusko-radzieckich.	376
159	26 maja, telegram szyfrowy posła w Pradze
Wystąpienia konsula Malhomme'a „wychodzą daleko poza kompetencje konsula i grzeszą brakiem taktu”, prawdopodobne cofnięcie exequatur przez rząd czechosłowacki.	380
160	[po 26 maja], niepodpisana notatka
Rozmowa ministra Becka z posłem Niemiec. Plany budowy autostrad i pogłoski na temat „planu Litwinowa”.	381
161	29 maja, list ambasadora w Moskwie
Rozmowa z ambasadorem Włoch – m.in. sprawa „projektu wschodniego paktu reńskiego”.	383
162	2 czerwca, raport ambasadora przy Stolicy Apostolskiej
Delegacja Związku Legionistów przyjęta na audyencji przez papieża mimo komplikacji ze strony Stolicy Apostolskiej.	386
163	2 czerwca, notatka delegata przy Lidze Narodów
Rozmowa z zastępcą dyrektora politycznego MSZ Francji: argumenty Raczyńskiego na rzecz „rewizji” traktatu mniejszościowego.	388
164	4 czerwca, notatka delegata przy Lidze Narodów
Rozmowa Beck–Barthou: sprawa przygotowywanego w rozmowach francusko-radzieckich paktu wzajemnej pomocy („Locarno wschodnie”). Zdaniem Becka pakt ten „nie jest do pomyślenia bez Niemiec”.	390
165	[po 4 czerwca], notatka radcy delegacji na Międzynarodową Konferencję Rozbrojeniową
Rozmowa z dyplomatą radzieckim m.in. o polityce zagranicznej ZSRR i Polski. Sprawa wstąpienia ZSRR do Ligi Narodów, polityka Niemiec i stosunki polsko-niemieckie, polityka Francji, sprzeciw wobec idei paktu czterech.	394

LISTA DOKUMENTÓW

166	[po 5 czerwca], notatka delegata przy Lidze Narodów Litwinow „uważa wojnę za bezpośrednio grożącą [...] jedyny sposób zaradczy uważa zizolowanie Niemiec i Japonji”; idea paktu wschodniego inicjatywą Francji.	397
167	[po 7 czerwca], niepodpisana notatka Beck w rozmowie z Neurathem: w kwestii paktu wschodniego „bierzemy całkowicie pod uwagę” stanowisko Berlina.	398
168	11 czerwca, raport polityczny szefa wydziału wojskowego komisariatu generalnego RP w Wolnym Mieście Gdańsku dla szefa Oddziału II Sztabu Głównego
Stosunki polsko-gdańskie w pierwszym półroczu 1934 r.	400
169	12 czerwca, raport komisarza generalnego w Gdańsku Kontrowersje związane z prowadzeniem spraw zagranicznych Wolnego Miasta przez Polskę.	409
170	13 czerwca, notatka rady ambasady w Londynie Lord Rothermere: Hitler zwolennikiem poprawy stosunków polsko-niemieckich – jednym z dowodów: treść listu Hitlera do niego.	411
171	14 czerwca, okólnik ministra spraw zagranicznych Odczyt ministra Goebbelsa o pokojowym nastawieniu hitlerowskich Niemiec – „duże wrażenie na słuchaczach”.	413
172	14 czerwca, telegram szyfrowy naczelnika Wydziału Wschodniego do poselstwa w Rydze
Informacje poselstwa Łotwy o projekcie paktu wschodniego, wyczekujące stanowisko Becka.	413
173	14 czerwca, list chargé d'affaires poselstwa w Wiedniu Prośba o informacje na temat wizyty Goebbelsa w Polsce; sytuacja w Austrii „coraz ostrzejsza”	414
174	15 czerwca, telegram szyfrowy chargé d'affaires a.i. ambasady w Moskwie Informacje o projekcie paktu wschodniego.	415
175	16 czerwca, telegram szyfrowy posła w Pradze Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Czechosłowacji: Praga zwolenniczką koncepcji paktu wschodniego.	416
176	16 czerwca, list posła w Berlinie do dyrektora Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych
Po udanej wizycie Goebbelsa w Polsce plany kolejnych dygnitarzy hitlerowskich (m.in. Göringa) odwiedzenia Warszawy.	417

LISTA DOKUMENTÓW

177	17 czerwca, raport posła w Tokio
Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Japonii. Mościcki: rząd polski „nie wyraził swego sprzeciwu” wobec wstąpienia ZSRR do Ligi Narodów. Dyskusja o potencjalnym zagrożeniu ze strony Moskwy.	419
178	18 czerwca, okólnik ministra spraw zagranicznych
„Nieobyčajowość polityczna niektórych jednostek uprawiających szkodliwą agitację skłoni rząd [...] do wydania dekretu pozwalającego prewentywnie zatrzymać i odosobnić jednostki zagrażające bezpieczeństwu publicznemu”.	421
179	[po 18 czerwca], notatka ambasadora w Rzymie
Rozmowa z podsekretarzem stanu w MSZ Włoch, m.in. informacje o spotkaniu Hitlera z Mussolinim.	421
180	19 czerwca, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Moskwie
Dalsze negocjacje w sprawie paktu wschodniego, zmiana na stanowisku ambasadora Niemiec w Moskwie.	423
181	20 czerwca, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do ambasadora w Londynie
Ambasador Wielkiej Brytanii z niechęcią wobec idei paktu wschodniego. Beck również z rezerwą.	425
182	21 czerwca, list chargé d'affaires poselstwa w Wiedniu
Gawroński po wahaniach zdecydowany przywitać na dworcu wiedeńskim przejeżdżającego ministra Barthou.	426
183	22 czerwca, raport posła w Berlinie
Informacje o rozmowach Hitlera z Mussolinim i Neurathą z Litwinowem. „Znaczny wzrost aktywności dyplomatycznej” Niemiec.	427
184	23 czerwca, raport komisarza generalnego w Gdańsku
Forster zapewnia, że „jego działalność nie jest i nigdy nie będzie skierowana przeciwko obowiązującym traktatom”.	431
185	25 czerwca, raport ambasadora w Moskwie
Rozmowa ze Stomoniakowem: skargi Łukasiewicza z powodu rosnącej niechęci ZSRR wobec Polski. Pożegnalna wizyta u Litwinowa.	432
186	25 czerwca, raport ambasadora w Moskwie
Zebrane informacje o sprawie paktu wschodniego.	433
187	25 czerwca, raport posła w Bukareszcie
Informacje o konferencji Małej Ententy i wizycie ministra Barthou	436

LISTA DOKUMENTÓW

188	30 czerwca, telegram szyfrowy posła w Pradze
Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Czechosłowacji. Beneš o problemach w stosunkach z Polską.	445
189	2 lipca, telegram szyfrowy podsekretarza stanu do poselstw w Rydze, Tallinnie i Helsinkach
Brak stanowiska Polski w sprawie paktu wschodniego.	446
190	2 lipca, notatka Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
Zarzuty wobec biskupa Łosińskiego w relacjach między Polską a Stolicą Apostolską.	446
191	4 lipca, telegram szyfrowy posła w Bukareszcie
Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Rumunii. Titulescu: Rumunia nie przewidywała swego udziału w pakcie wschodnim, lecz może zmienić stanowisko na życzenie Polski.	450
192	[po 5 lipca], niepodpisana notatka
Rozmowa Becka z ambasadorem Francji. Stanowisko Polski w sprawie złożonych przez Laroche'a trzech projektów paktu wschodniego.	450
193	6 lipca, raport chargé d'affaires a.i. ambasady przy Stolicy Apostolskiej
Możliwość polubownego rozwiązania sporu o podział dóbr archidiecezji wrocławskiej.	452
194	7 lipca, list posła w Berlinie do ministra spraw zagranicznych
Ocena sytuacji w Niemczech po „nocy długich noży”; Lipski: „wygrana kanclerza [...] jest [...] dla naszej polityki elementem dodatnim”.	454
195	9 lipca, telegram szyfrowy ambasadora w Moskwie
Przerwanie przez Łukasiewicza wizyty w Tbilisi z powodu afrontu protokolarnego.	456
196	[po 12 lipca], okólnik ministra spraw zagranicznych
Rozmowa z ambasadorem Wielkiej Brytanii w sprawie paktu wschodniego, stanowisko Polski – nadal wyczekujące.	457
197	13 lipca, raport posła w Berlinie
Informacje Neuratha o opiniach ambasadora Wielkiej Brytanii w sprawie paktu wschodniego.	458
198	14 lipca, raport posła w Berlinie
O „propagandzie polskiej” na terenie Niemiec. Przykłady poprawy atmosfery w polsko-niemieckich kontaktach naukowych.	461

LISTA DOKUMENTÓW

199	14 lipca, telegram szyfrowy ambasadora w Paryżu Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Francji. Bar- thou „przemógł” początkową niechęć Londynu wobec idei paktu wschodniego.	462
200	14 lipca, list posła w Berlinie do dyrektora Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych Interwencja w sprawie przedruku karykatur Hitlera w biuletynie MSZ.	464
201	15 lipca, telegram szyfrowy chargé d'affaires a.i. ambasady w Moskwie Rozmowa ze Stomoniakowem na temat paktu wschodnie- go; ZSRR a kwestia dozbrojenia Niemiec.	465
202	17 lipca, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Moskwie Dalsze informacje w sprawie projektu „Locarna wschodniego”.	466
203	18 lipca, raport posła w Pradze (z załącznikiem) „Wrażenie bardzo dodatnie” z działalności konsula general- nego w Morawskiej Ostrawie. Relacja z poufnego zebrania działaczy polskich; instrukcja polityczna dla konsula.	468
204	20 lipca, raport ambasadora w Londynie „Polityka brytyjska w stosunku do Niemiec i Francji”.	472
205	20 lipca, raport ambasadora w Paryżu Wysiłki Francji na rzecz realizacji projektu paktu wschodniego.	476
206	24 lipca, raport ambasadora w Moskwie Rozmowy z ambasadorem Włoch i posłem Łotwy na te- mat projektu paktu wschodniego.	480
207	24 lipca, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Ankarze (ze Stambułu) Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Turcji o kon- cepcji paktu wschodniego i sytuacji w Niemczech.	482
208	24 lipca, raport posła w Kopenhadze Przebieg wizyty na Islandii, rozmowa z premierem.	484
209	26 lipca, telegram szyfrowy posła w Bukareszcie Nieporozumienia w stosunkach polsko-rumuńskich w związku z koncepcją paktu wschodniego.	486
210	26 lipca, okólnik podsekretarza stanu W sprawie pomocy dla powodzian: „nie przyjmujemy pomocy od rządu, lecz jedynie od organizacji, instytucyj	486

LISTA DOKUMENTÓW

- i jednostek”. Celowość organizowania zbiorów w skupiskach polonijnych.
- 211 27 lipca, raport attaché wojskowego w Rydze 487
Uwagi o wizycie Becka w Tallinnie i Rydze.
- 212 30 lipca, raport chargé d'affaires poselstwa w Wiedniu 490
Relacja na temat próby zamachu stanu w Austrii i sytuacji nowego rządu.
- 213 1 sierpnia, raport ambasadora w Rzymie 493
Rozmowa z Mussolinim: jego duża życzliwość wobec Polski; pogorszenie stosunków włosko-niemieckich w związku z próbą przewrotu w Austrii.
- 214 4 sierpnia, Przegląd Informacyjny Polska a Zagranica (fragment) 495
„Propaganda antypolska na Słowaczczyźnie”: niechętnie Polsce publikacje na łamach słowackiej prasy prorządowej.
- 215 6 sierpnia, notatka komisarza generalnego w Gdańsku 497
Rozmowa z prezydentem Senatu Wolnego Miasta. Papée oczekuje „lojalnego ustosunkowania się Senatu i władz gdańskich do spraw mniejszości polskiej”.
- 216 7 sierpnia, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Moskwie 498
Wizyta eskadry Marynarki Wojennej w ZSRR.
- 217 9 sierpnia, list radcy ambasady w Rzymie 501
Informacje o polityce zagranicznej Włoch.
- 218 9 sierpnia, okólnik ministra spraw zagranicznych 503
Polecenie zbierania informacji na temat wejścia ZSRR do Ligi Narodów.
- 219 10 sierpnia, raport radcy ambasady w Paryżu 504
Nastawienia francuskiej opinii publicznej wobec Polski. Nasilenie się głosów nieprzyjaznych.
- 220 11 sierpnia, notatka urzędnika Wydziału Wschodniego 507
Rozmowa z przedstawicielem ambasady ZSRR: protest z powodu artykułu w „Słowie”.
- 221 11 sierpnia, pismo posła w Berlinie do naczelnika Wydziału Zachodniego 508
„Pragnąłbym wiedzieć, czy Panu Ministrowi Spraw Zagranicznych zależy na przyjeździe Ministra Göringa na polowanie do Polski” – „Osobiście nie jestem skłonny sądzić, iż byłoby [to] pożądane”.

LISTA DOKUMENTÓW

222	11 sierpnia, raport posła w Berlinie
Zakończenie polsko-gdańskich rozmów gospodarczych i poprawa stosunków między Warszawą a Gdańskiem – przychylne komentarze prasy w Niemczech.	509
223	15 sierpnia, notatka Wydziału Organizacji Międzynarodowych i Wydziału Zachodniego
Uwagi na temat paktu wschodniego. Zestawienie „zastrzeżeń natury politycznej” i „wątpliwości natury prawnotraktatowej” z „uwagami co do dalszego rozwoju Paktu”.	510
224	17 sierpnia, raport posła w Berlinie
W kwestii paktu wschodniego niemieckie MSZ zaznacza, że „wszelkie wystąpienia niemieckie w tych sprawach zostałyby zaraz zakomunikowane Rządowi Polskiemu”.	513
225	17 sierpnia, okólnik MSZ
Możliwość intensywnej akcji antypolskiej organizowanej przez środowiska żydowskie.	514
226	17 sierpnia, list posła w Berlinie do naczelnika Wydziału Zachodniego
Sytuacja wewnętrzna w Niemczech po śmierci prezydenta Hindenburga.	515
227	23 sierpnia, niepodpisana notatka
Miejsce Polski w Radzie Ligi Narodów. Uzyskanie przez Polskę stałego miejsca w Radzie trudne, w razie niepowodzenia Polska „w kłopotliwej sytuacji”; konieczność dążenia do usankcjonowania „półstałego” miejsca dla Polski.	517
228	25 sierpnia, raport posła w Berlinie
Wizyta gen. Fabrycego w Niemczech; sprawa zaproszenia Göringa do Polski.	521
229	25 sierpnia, list naczelnika Wydziału Zachodniego do posła w Berlinie
Potocki: w sprawie paktu wschodniego Beck „gra na zwłokę unikając wręcz negatywnej odpowiedzi”.	522
230	27 sierpnia, telegram szyfrowy chargé d'affaires a.i. ambasady w Londynie
Rozmowa w MSZ Wielkiej Brytanii na temat projektu paktu wschodniego.	523
231	27 sierpnia, raport posła w Berlinie
Rozmowy z Neurathem oraz Hitlerem na temat paktu wschodniego – negatywne stanowisko Niemiec. Propozycja Hitlera podniesienia poselstw do rangi ambasad.	524

LISTA DOKUMENTÓW

- Hitler: w obliczu niebezpieczeństwa ze strony ZSRR „bledną” wszystkie dotychczasowe rozbieżności.
- 232 27 sierpnia, raport posła w Tokio 529
Doniesienia tamtejszego dziennika w sprawie rzekomego tajnego układu polsko-niemieckiego.
- 233 28 sierpnia, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Moskwie 560
Informacje o „akcji Litwinowa na Zachodzie” i wstąpieniu ZSRR do Ligi Narodów.
- 234 28 sierpnia, raport posła w Tokio 532
Rozmowa z ambasadorem Belgii na temat stosunków japońsko-radzieckich.
- 235 30 sierpnia, list ambasadora w Ankarze (ze Stambułu) do ministra spraw zagranicznych 534
Relacja o incydentach z udziałem prezydenta Turcji.
- 236 31 sierpnia, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Londynie 536
Pogłoski w prasie brytyjskiej o rzekomym tajnym porozumieniu polsko-niemieckim.
- 237 [sierpień], notatka delegata przy Lidze Narodów 537
Uwagi w związku ze stanowiskiem Polski wobec projektu paktu wschodniego, Raczyński: efektem jest „rosnąca nieufność do Polski, dochodząca we Francji wręcz do nieprzyjaźni”.
- 238 1 września, notatka korespondenta „Gazety Polskiej” w Kownie 540
Rozmowa z prezydentem Smetoną na temat konfliktu polsko-litewskiego.
- 239 3 września, telegram szyfrowy ambasadora w Ankarze (ze Stambułu) 544
Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Turcji: „zauważyłem wybitną chęć namówienia Polski do przystąpienia do paktu wschodniego”; „nieprzyjemne zdziwienie” w związku z ochłodzeniem stosunków polsko-radzieckich.
- 240 [po 4 września], niepodpisana notatka 545
Rozmowa ministra spraw zagranicznych z ambasadorem ZSRR: zdaniem Becka konieczna wymiana not w związku z wstąpieniem ZSRR do Ligi Narodów.
- 241 [po 7 września], niepodpisana notatka 546
Rozmowa ministrów spraw zagranicznych Polski i Francji: wstąpienie ZSRR do Ligi Narodów i sprawa paktu wschodniego.

LISTA DOKUMENTÓW

242	[po 10 września], niepodpisana notatka
Sprawozdanie z tajnego posiedzenia Rady Ligi Narodów w sprawie członkostwa ZSRR.	549
243	11 września, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Moskwie
Wymiana not w związku z wstąpieniem ZSRR do Ligi Narodów i streszczenie rozmów poprzedzających ten akt.	551
244	11 września, notatka radcy delegacji na Międzynarodową Konferencję Rozbrojeniową
Rozmowa z delegatem Francji do Ligi Narodów: stan stosunków polsko-francuskich, polityka Francji wobec ZSRR, ocena sytuacji w Europie, stosunki francusko-włoskie, kwestie rozbrojeniowe.	555
245	11 września, notatka kierownika referatu Anglo-Saskiego
Uwagi ambasadora Stanów Zjednoczonych na temat Zjazdu Polaków z Zagranicy. Cudały: obywatel amerykański nie może dzielić „swej lojalności” z krajem pochodzenia, wymaganie tego psuje dobre stosunki między Polską a USA. Tezy Podoskiego nawiązujące do tej opinii.	558
246	[przed 13 września], niepodpisana notatka
Uwagi do memorandum niemieckiego w sprawie paktu wschodniego: znaczenie dla Polski podniesienia przez Niemcy kwestii równości zbrojeń, trudności z ustosunkowaniem się do niemieckiego stanowiska wobec „całkiem jawnego” łamania postanowień traktatowych w tym zakresie.	565
247	13 września, okólnik ministra spraw zagranicznych
Deklaracji Becka w sprawie traktatu wersalskiego nie należy traktować „jako jednostronnego wypowiedzenia traktatu”.	567
248	13 września, notatka radcy delegacji na Międzynarodową Konferencję Rozbrojeniową
Rozmowa z publicystą i dyplomatą francuskim. Aubert: w sprawie traktatu mniejszościowego Polska popełniła „błąd taktyczny”, to cios wymierzony w Ligę Narodów.	568
249	[po 16 września], notatka delegata przy Lidze Narodów
Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Czechosłowacji: trudności w stosunkach dwustronnych, ochrona mniejszości, „sprawy polityki ogólnej”.	570

LISTA DOKUMENTÓW

250	17 września, telegram szyfrowy posła w Berlinie
Informacje, jakoby w MSZ Francji pogodzone się z fiaskiem projektu paktu wschodniego i kwestionowano celowość sojuszy z krajami Europy Środkowej.	573
251	18 września, notatka radcy delegacji na Międzynarodową Konferencję Rozbrojeniową
Rozmowa z delegatem Francji do Ligi Narodów: „Delegacja francuska jest na całej linii w stosunku do nas w pozycji wyczekującej rezerwy”.	574
252	[przed 20 września], notatka delegata przy Lidze Narodów
„Punktacja” do przemówienia w sprawie deklaracji ministra spraw zagranicznych z 13 września, wypowiadającej traktat mniejszościowy.	575
253	20 września, raport ambasadora przy Stolicy Apostolskiej
Rozmowa z kardynałem – sekretarzem stanu. Pacelli: „Rozgoryczenie” Stolicy Apostolskiej po wejściu ZSRR do Ligi Narodów, podejrzenie, iż Polska zanadto wiąże się z Niemcami, zaniepokojenie sytuacją w Austrii.	578
254	24 września, list ambasadora w Moskwie
Rozmowa z wyższym urzędnikiem Ludowego Komisariatu Spraw Zagranicznych ZSRR na temat stanowiska prasy radzieckiej wobec Polski.	580
255	26 września, notatka radcy delegacji na Międzynarodową Konferencję Rozbrojeniową
Rozmowa z dyplomatą jugosłowiańskim. Przegląd najnowszych wydarzeń politycznych. Subotić: zdaniem Titulescu Polska może zerwać przymierze z Rumunią.	584
256	28 września, raport chargé d'affaires a.i. poselstwa w Rydze
Rzekoma wypowiedź ambasadora Francji w Berlinie na temat stanowiska Polski wobec projektu paktu wschodniego.	586
257	29 września, raport delegata przy Lidze Narodów
Treść rozmów przeprowadzonych w Genewie w sprawie paktu wschodniego (m.in. z Edenem).	588
258	29 września, list posła w Berlinie do naczelnika Wydziału Zachodniego
Sprawa równouprawnienia Niemiec w dziedzinie zbrojeń.	591
259	29 września, raport ambasadora w Moskwie
Rozmowa z ambasadorem Francji. Alphan: żal z powodu negatywnego stosunku Polski do projektu paktu wschodniego; powody zbliżenia Francji do ZSRR.	592

LISTA DOKUMENTÓW

260	2 października [?], telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do ambasady w Moskwie Polecenie analizowania rozwoju stosunków radziecko-francuskich w związku z projektem paktu wschodniego.	595
261	3 października, okólnik ministra spraw zagranicznych Zastrzeżenia Polski wobec projektu paktu wschodniego, obecność Niemiec jako warunek niezbędny, stanowisko Polski nadal wyczekujące.	595
262	3 października, raport ambasadora w Moskwie Uwagi o stosunku ZSRR do Polski w ostatnim czasie.	596
263	4 października, raport delegata przy Lidze Narodów Przebieg „debaty mniejszościowej” podczas XV sesji Zgromadzenia Ligi Narodów.	598
264	[po 4 października], notatka ministra spraw zagranicznych Rozmowa z posłem Niemiec: zastrzeżenia Polski wobec projektu paktu wschodniego.	605
265	6 października, raport posła w Berlinie Uznanie Goebbelsa dla taktyki Becka w Lidze Narodów, zaniepokojenie Lipskiego wystąpieniami Forstera w Gdańsku.	606
266	8 października, niepodpisana notatka Narada w sprawie obywateli polskich poszkodowanych w Niemczech po dojściu do władzy NSDAP.	609
267	8 października, telefonogram komisarza generalnego w Wolnym Mieście Gdańsku Informacje o konflikcie między Rauschnikiem a Forsterem.	611
268	9 października, raport ambasadora w Moskwie Rozmowa z ludowym komisarzem spraw zagranicznych ZSRR. Przegląd „zagadnień bieżących”. Ogólną sytuację polityczną w Europie „Litwinow ocenia pesymistycznie”.	612
269	9 października, list ambasadora w Moskwie Trudności w stosunkach polsko-radzieckich.	615
270	[przed 13 października], notatka Wydziału Wschodniego Wykaz „ostatnich incydentów w stosunkach polsko-sowieckich”.	618
271	13 października, list delegata przy Lidze Narodów do posła w Bernie (z załącznikiem) Uwagi w związku z krytyką polskiej polityki zagranicznej na łamach prasy francuskiej.	620

LISTA DOKUMENTÓW

272	16 października, list ambasadora w Moskwie
„Powinniśmy być przygotowani na ten rodzaj stosunków z ZSRR, który nazwać by można [...] «ni mir ni wojna»”.	623
273	16 października, raport komisarza generalnego w Wolnym Mieście Gdańsku
Rozmowa z wiceprezydentem Senatu. Greiser: chęć przyczynienia się do poprawy stosunków polsko-gdańskich.	626
274	17 października, list ambasadora w Ankarze do naczelnika Wydziału Wschodniego
Informacje o przyjęciu u prezydenta Turcji.	629
275	22 października, pismo ministra spraw zagranicznych do posła w Berlinie
Instrukcja w sprawie noty dotyczącej odszkodowań dla obywateli polskich poszkodowanych po dojściu NSDAP o władzy w Niemczech.	630
276	24 października, list radcy ambasady w Paryżu do dyrektora Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych
Możliwości wpływania na prasę francuską; sprawa środków finansowych na akcję prasową we Francji.	631
277	24 października, list posła w Bukareszcie do naczelnika Wydziału Wschodniego
Uwagi m.in. o reakcjach na wizytę premiera Węgier w Warszawie.	633
278	[po 24 października], notatka korespondenta „Gazety Polskiej” w Kownie
Rozmowy z ministrem spraw zagranicznych Litwy. Dyskusja na temat konfliktu polsko-litewskiego; sprawy bieżące.	634
279	25 października, okólnik ministra spraw zagranicznych
Planowanego podniesienia poselstw w Berlinie i Warszawie do rangi ambasad „nie należy [...] wiązać z jakimiś nowymi zamiarami politycznymi”.	640
280	[przed 26 października], opracowanie kierownika Wydziału Konsularnego ambasady w Moskwie
„Aktualne zagadnienia konsularne”.	641
281	26 października, raport ambasadora w Paryżu
Sytuacja Francji i stan stosunków polsko-francuskich po zabójstwie ministra Barthou.	650
282	30 października, list ambasadora w Moskwie
Sprawy bieżące.	655

LISTA DOKUMENTÓW

283	31 października, raport posła w Belgradzie
Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Jugosławii. Stosunki polsko-jugosłowiańskie a wizyta premiera Węgier w Warszawie.	657
284	31 października, raport konsula generalnego w Ottawie
Rozmowa z podsekretarzem stanu w MSZ Kanady. Wymiana uwag m.in. na temat wypowiedzenia przez Polskę traktatu mniejszościowego.	661
285	[październik], referat
Założenia polityki Polski w Europie Środkowo- i Południowo-Wschodniej: konieczność „ugruntowania i utrwalenia wpływów polskich w tej części Europy – od morza do morza”.	663
286	1 listopada, telegram szyfrowy ambasadora w Paryżu
Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Francji. Laval „uważa przystąpienie Niemiec za zasadniczy warunek dojścia do skutku paktu”.	676
287	1 listopada, telegram szyfrowy ambasadora w Paryżu
Ciąg dalszy rozmowy Chłapowskiego z Lavalem: kwestie rozbrojenia, paktu wschodniego i stosunków polsko-francuskich.	677
288	2 listopada, list radcy ambasady w Paryżu do dyrektora Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych
Uwagi Mühlsteina m.in. o stosunkach polsko-francuskich, francuska „opinia publiczna uważa nas po prostu za sojuszników Niemiec”.	678
289	[po 3 listopada], niepodpisana notatka
Rozmowa ministra spraw zagranicznych z ambasadorem ZSRR. Beck: „w sferach wojskowych polskich” niezmiennosc nastawienia wobec ZSRR.	682
290	6 listopada [?], notatka urzędnika Wydziału Zachodniego
Rozmowa z radcą ambasady Niemiec: prośba Schliepa o niezamieszczanie w prasie fotografii pokazujących rozbrajanie żołnierzy niemieckich w listopadzie 1918 r.	683
291	7 listopada, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do ambasady w Paryżu
Beck w rozmowie z Laroche'em o woli Polski utrzymywania przyjaznych stosunków z Francją „na podstawie istniejącego aliansu”, ale pakt wschodni „nie wydaje (...)”	683

LISTA DOKUMENTÓW

- się korzystną platformą dla wzmocnienia stosunków polsko-francuskich”.
- 292 7 listopada, notatka podsekretarza stanu 684
Rozmowa z posłem Chin: sprawa kandydatury Chin do Rady Ligi Narodów.
- 293 7 listopada, list radcy ambasady w Paryżu do dyrektora Gabinetu Ministra 686
Spraw Zagranicznych
Mühlstein: „celem naszej akcji dyplomatycznej powinno być odrodzenie aliansu z Francją i utrzymanie dobrych stosunków z Niemcami”.
- 294 8 listopada, telegram szyfrowy ambasadora w Moskwie 687
Rozmowa z ludowym komisarzem spraw zagranicznych. Litwinow „zaatakował ostro” politykę zagraniczną Polski, „mówiąc o premedytacji daleko posuniętego porozumienia z Niemcami”.
- 295 8 listopada, list posła w Belgradzie do podsekretarza stanu 688
Uwagi m.in. o znacznym pogorszeniu się stosunków polsko-jugosłowiańskich.
- 296 8 listopada, raport posła w Rio de Janeiro 693
Wizyta kardynała Hlonda w Brazylii.
- 297 10 listopada, raport ambasadora w Londynie 696
Raczyński o wręczeniu listów uwierzytelniających i złożonych kurtuazyjnych wizytach.
- 298 10 listopada, Przegląd Informacyjny Polska a Zagranica (fragment) 698
Chorwackie opinie na temat Polski. W odróżnieniu od Serbii, nastawienie do Polski „stało się w ostatnich czasach więcej niż dotychczas życzliwe”.
- 299 14 listopada, list ambasadora w Berlinie do ministra spraw zagranicznych 700
Rozmowa z kanclerzem Niemiec z okazji złożenia listów uwierzytelniających. Według Hitlera Polska „jedyną potęgą militarną, która dzieli Niemcy od komunizmu, zabezpieczając je w ten sposób”.
- 300 14 listopada, raport ambasadora w Moskwie 701
Uwagi o pozycji Litwinowa i pogłoskach o ewentualnym jego ustąpieniu. Łukasiewicz: „całość sytuacji w polityce zagranicznej Z.S.R.R. robi wrażenie bardzo niejasne”.

LISTA DOKUMENTÓW

- 301 16 listopada [?], notatka referenta prasowego delegacji przy Lidze Narodów do ambasadora w Londynie 704
Rozmowa z francuską „korespondentką dyplomatyczną”. Według Tabouis Polska, porozumiewająca się z Niemcami, winna pogorszenia stosunków polsko-francuskich.
- 302 16 listopada, raport ambasadora w Paryżu 706
Dalsze negocjacje projektu paktu wschodniego.
- 303 17 listopada, telegram szyfrowy ambasadora w Moskwie 708
Rozmowa z ambasadorem Francji: francuski dyplomata o „konieczności realizacji paktu wschodniego” – „w razie niedojścia do skutku paktu zarysuje się potrzeba sojuszu francusko-sowieckiego”.
- 304 19 listopada, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do delegacji przy Lidze Narodów 709
Instrukcja do rozmowy z Lavalem: „utrzymać ton życzliwy i uprzejmy poza uwagami dotyczącymi paktu”.
- 305 19 listopada, raport posła w Madrycie 710
Informacje uzyskane od chargé d'affaires poselstwa Węgier: „wobec doskonałych stosunków” polsko-węgierskich, zadaniem placówek dyplomatycznych Węgier utrzymywanie bliskich kontaktów z przedstawicielstwami Polski.
- 306 20 listopada, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Londynie 711
Informacje o pobycie ambasadora von Ribbentropa.
- 307 20 listopada, raport posła w Kopenhadze 715
Sprawa umowy o eksporcie polskiego węgla do Danii.
- 308 22 listopada, raport chargé d'affaires a.i. poselstwa w Kairze 716
Sprawa nawiązania stosunków polityczno-handlowych z Etiopią.
- 309 23 listopada, raport ambasadora w Londynie 721
Informacje o rozmowach przeprowadzonych przez Raczyńskiego w Genewie, m.in. z ministrem spraw zagranicznych Francji i sekretarzem generalnym Ligi Narodów.
- 310 24 listopada, raport ambasadora przy Stolicy Apostolskiej 724
Rozmowy z kardynałem Pacellim m.in. o sprawie biskupa Łukomskiego.

LISTA DOKUMENTÓW

311	26 listopada, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do ambasady w Paryżu
Wręczenie przez Laroche'a memorandum w sprawie paktu wschodniego, stanowisko Polski bez zmian.	725
312	26 listopada, raport posła w Bukareszcie
Rozmowa z premierem Rumunii, głównie o pogorszeniu się stosunków dwustronnych.	726
313	27 listopada, raport posła w Bukareszcie
Informacje z rumuńskich kół politycznych: nasilenie się pogłosek o możliwości wybuchu nowej wojny, spostrzeżenia Nae Ionesco z Berlina o tamtejszych opiniach na temat Polski.	729
314	28 listopada, list posła w Bukareszcie do naczelnika Wydziału Wschodniego
Krytyka polityki rumuńskiego ministra spraw zagranicznych: Titulescu „o uderzeniu w sojusz polsko-rumuński nie tylko myśli, ale nad tem pracuje”.	732
315	29 listopada, raport szefa wydziału wojskowego komisariatu generalnego w Wolnym Mieście Gdańsku do szefa Oddziału II Sztabu Głównego
Sytuacja polityczna w Gdańsku: Greiser nowym prezydentem Senatu.	736
316	29 listopada, raport komisarza generalnego w Wolnym Mieście Gdańsku
Wizyta nowego prezydenta Senatu.	738
317	30 listopada, raport komisarza generalnego w Wolnym Mieście Gdańsku
Wybór nowego prezydenta Senatu.	739
318	30 listopada, notatka naczelnika Wydziału Zachodniego
Rozmowa z chargé d'affaires a.i. ambasady Niemiec: dyskusja na temat paktu wschodniego.	741
319	2 grudnia, list dyrektora Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych do ambasadora w Berlinie
Informacje o sprawach bieżących, m.in. kwestia paktu wschodniego.	743
320	4 grudnia, raport posła w Pradze
Rozmowa z zastępcą ministra spraw zagranicznych Czechosłowacji. Sprawa odwołania konsula Malhomme'a.	745
321	5 grudnia, okólnik ministra spraw zagranicznych
Taktyka Polski w sprawie projektu paktu wschodniego.	746

LISTA DOKUMENTÓW

322	5 grudnia, raport ambasadora w Berlinie
Rozmowa z ministrem von Neurathem, m.in. o projekcie paktu wschodniego, stanowisko Niemiec nadal negatywne.	747
323	5 grudnia, raport ambasadora w Londynie
Reakcje na mowę Baldwina o zbrojeniach Niemiec, rozmowa z ministrem Simonem.	750
324	5 grudnia, raport posła w Buenos Aires
Działalność prasowa poselstwa w ostatnim półroczu.	754
325	7 grudnia, raport ambasadora w Londynie
Rozmowa z ambasadorem von Hoeschem o przemówieniu premiera Baldwina.	758
326	7 grudnia, list posła w Belgradzie do podsekretarza stanu
Wypowiedzi ministra komunikacji i szefa Sztabu Generalnego Rumunii o stosunkach z Polską.	760
327	8 grudnia, raport ambasadora w Paryżu
Uwagi o polityce zagranicznej Francji po objęciu urzędu przez Lavalą: dążenie do odprężenia w stosunkach z Niemcami.	762
328	8 grudnia, telegram szyfrowy chargé d'affaires a.i. ambasady w Moskwie
Antypolskie wypowiedzi po zabójstwie Kirowa, prośba o instrukcje.	767
329	10 grudnia, notatka urzędnika Wydziału Prasowego
Rozmowa z II sekretarzem ambasady ZSRR na temat wzajemnych ataków w prasie obu krajów.	768
330	10 grudnia, pismo naczelnika Wydziału Zachodniego do konsulatu w Hamburgu
Prośba o śledzenie działalności jednego z urzędów NSDAP.	770
331	11 grudnia, list II sekretarza ambasady w Moskwie
Atmosfera po zamachu na Kirowa.	771
332	12 grudnia, raport delegata przy Lidze Narodów
Rozmowa z ministrem spraw zagranicznych Francji. Laval m.in. o potrzebie utrzymywania przez Polskę jak najlepszych stosunków z ZSRR.	773
333	13 grudnia, raport ambasadora w Londynie
Rozmowa z posłem Persji: sprawa ostatecznego wytyczenia linii granicznej między Irakiem a Persją.	775

LISTA DOKUMENTÓW

334	14 grudnia, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Moskwie
Rozmowa z wyższym urzędnikiem Ludowego Komisariatu Spraw Zagranicznych ZSRR w związku z nieprzyjazynymi artykułami w prasie obu krajów.	776
335	14 grudnia, list delegata przy Lidze Narodów do dyrektora Gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych
Informacje o ostatniej sesji Rady Ligi Narodów.	778
336	15 grudnia, list posła w Budapeszcie do podsekretarza stanu [?]
Rozmowy z premierem i z ministrem spraw zagranicznych Węgier. Trudności w stosunkach niemiecko-włoskich, życzliwość Mussoliniego wobec Polski, zakończenie wizyty kanclerza Austrii w Budapeszcie.	781
337	15 grudnia, raport ambasadora w Londynie
Informacje o aktywności księcia pszczyńskiego w Wielkiej Brytanii.	784
338	16 grudnia, telegram szyfrowy ministra spraw zagranicznych do ambasady w Paryżu
Beck: „brak nam nadal zaufania do pożyteczności całej koncepcji”.	786
339	18 grudnia, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Moskwie
Uwagi o stosunkach radziecko-francuskich i włosko-niemieckich.	787
340	18 grudnia, raport posła w Belgradzie
Uwagi o pogorszeniu się stosunków polsko-jugosłowiańskich.	790
341	20 grudnia, raport posła w Wiedniu
Rozmowa z kanclerzem Austrii. Schuschnigg za zacieśnieniem handlowych i kulturalnych stosunków polsko-austriackich, zrozumienie, dlaczego Polska „z daleka się trzyma” od „politycznych zagadnień austriackich”.	796
342	22 grudnia, raport chargé d'affaires a.i. ambasady w Moskwie
Protest w Ludowym Komisariacie Spraw Zagranicznych ZSRR w związku z artykułem „Prawdy” na temat polskiej armii.	800
343	22 grudnia, list posła w Bukareszcie do naczelnika Wydziału Wschodniego
Informacje o osobistym konflikcie z ministrem spraw zagranicznych Rumunii.	802

LISTA DOKUMENTÓW

344	22 grudnia, sprawozdanie prasowe poselstwa w Kopenhadze Komentarze prasy kopenhaskiej w związku z wizytą ministra spraw zagranicznych.	804
345	27 grudnia, notatka zastępcy naczelnika Wydziału Zachodniego Rozmowa z sekretarzem ambasady Niemiec na temat ewentualnych wizyt eskadr marynarki wojennej obu krajów.	806
346	27 grudnia, notatka doradcy rządu Liberii ds. ekonomicznych Informacje o polskiej aktywności w Liberii.	807
347	31 grudnia, pismo podsekretarza stanu do posła w Pradze Incydenty na granicy polsko-czechosłowackiej.	810
348	[1934?], notatka ambasadora w Berlinie Zabójstwo ministra Pierackiego w kontekście stosunków polsko-niemieckich.	811